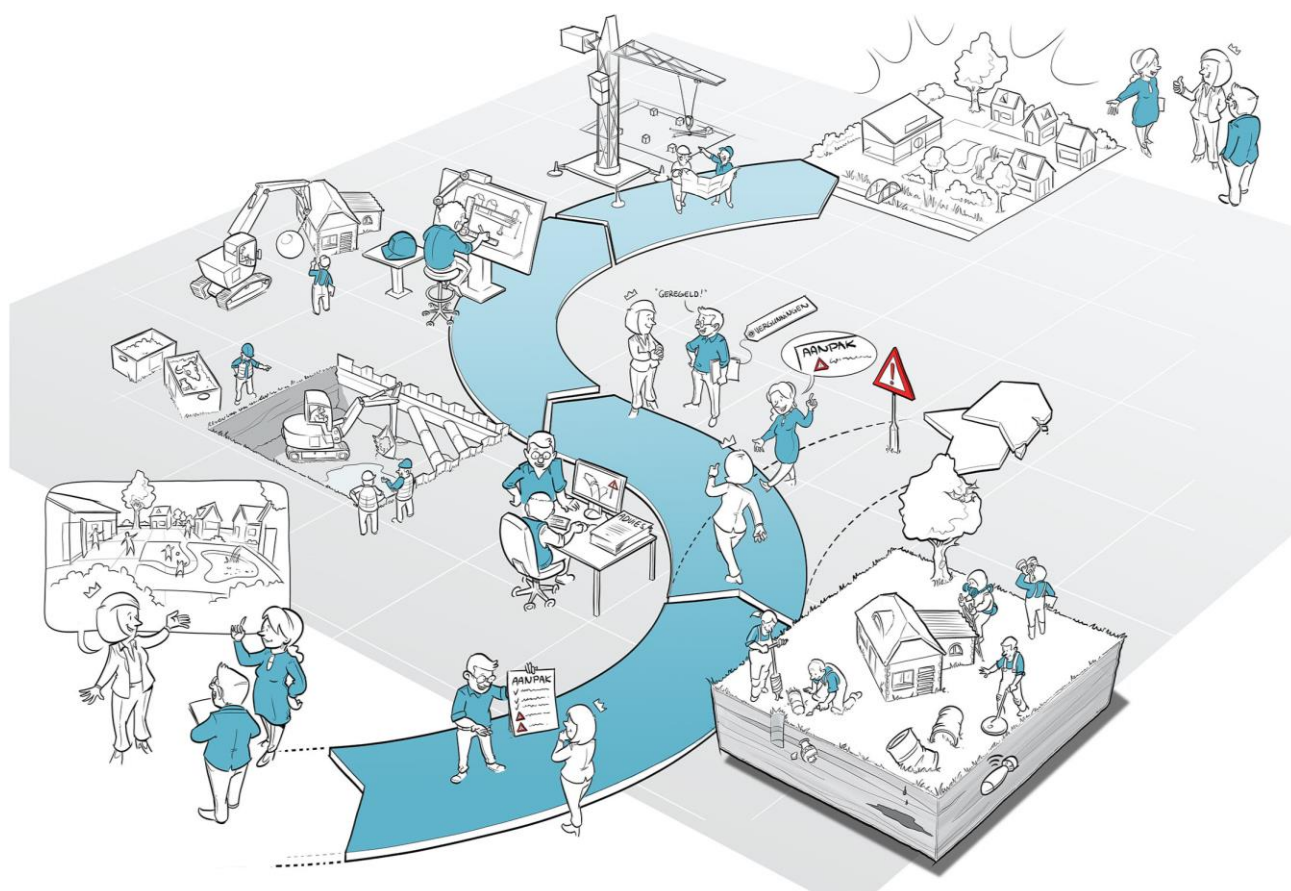

**Nader onderzoek vleermuizen Wet natuurbescherming
Doggersbank 56, Rotterdam**

Rapport

Nader onderzoek vleermuizen Wet natuurbescherming

Locatie	:	Doggersbank 56, Rotterdam
Kenmerk	:	R&O19082096/JBO/rap1
Datum	:	31 augustus 2020
Auteur	:	Dhr. J.J. Bouwmeester
Vrijgave	:	Dhr. J.T. Groeneveld
Email	:	jgroeneveld@idds.nl
Telefoon	:	06 – 3080 8286

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'J.T. Groeneveld'.

Opdrachtgever	:	Rho Adviseurs Mevrouw S. Sies Weena 505 3013 AL Rotterdam
---------------	---	--

Samenvatting

In opdracht van Rho is in het najaar van 2019 en het voorjaar van 2020 een nader ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Doggersbank 56, Rotterdam. Deze samenvatting beschrijft de belangrijkste resultaten en conclusies van het onderzoek. Voor de volledigheid verwijzen wij u ook naar hoofdstuk 6 Conclusie en aanbevelingen.

Het planvoornemen is om het aanwezige opstal te slopen en nieuwbouw te realiseren.

Tijdens de veldbezoeken zijn vier verschillende soorten vleermuizen waargenomen: de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, grootoorvleermuis en de laatvlieger. De gewone dwergvleermuis is regelmatig foeragerend waargenomen. De laatvlieger en grootoorvleermuis zijn uitsluitend overvliegend waargenomen.

In het plangebied zijn geen essentieel foerageergebied of vliegroutes van vleermuizen vastgesteld. Grenzend aan het plangebied is wel een vliegroute ontdekt. Er zijn drie zomerverblijfplaatsen ontdekt. Hierdoor is er een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren.

1. Inhoud

2.	Inleiding	5
2.1	Aanleiding	5
2.2	Doel van het onderzoek	5
2.3	Leeswijzer	5
3.	Opzet van het onderzoek	6
3.1	Onderzoeksgebied	6
3.2	Onderzoeksmethodiek	6
4.	Resultaten	9
4.1	Bezoek 1: Paarverblijven	9
4.2	Bezoek 2: Paarverblijven	9
4.3	Bezoek 3: Zomer- en kraamverblijven	9
4.4	Bezoek 4: Zomer- en kraamverblijven	10
4.5	Bezoek 5: Zomer- en kraamverblijven	10
5.	Effectbeoordeling	11
5.1	Verblijfplaatsen	11
5.2	Foerageergebied	11
5.3	Vliegroute	11
6.	Conclusie	12
7.	Literatuur en bronvermelding	13
	Bijlage I Aanbevelingen natuurvriendelijk bouwen	14

2. Inleiding

2.1 Aanleiding

Het planvoornemen is het aanwezige opstal te slopen en nieuwbouw te realiseren. Voordat een ruimtelijke ingreep uitgevoerd kan worden, moet bepaald worden of de uitvoering invloed kan hebben op beschermde soorten en/of gebieden. Hiervoor is het noodzakelijk te bepalen of er sprake is van de aanwezigheid van beschermde soorten of gebieden in, of in de nabijheid van het plangebied. In dit kader is een onderzoek opgestart om te bepalen of er sprake is van overtreding van de Wet natuurbescherming. Het onderhavige rapport beschrijft de bevindingen en conclusie van dit nader onderzoek.

2.2 Doel van het onderzoek

Het doel is nader te onderzoeken of:

- in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden verblijfplaatsen of nesten van beschermde soorten aanwezig zijn;
- de ingreep een effect heeft op de mogelijk aanwezige beschermde soorten;
- er maatregelen nodig zijn om een negatief effect op beschermde soorten te voorkomen of te verzachten;
- ontheffing van de Wet natuurbescherming benodigd is.

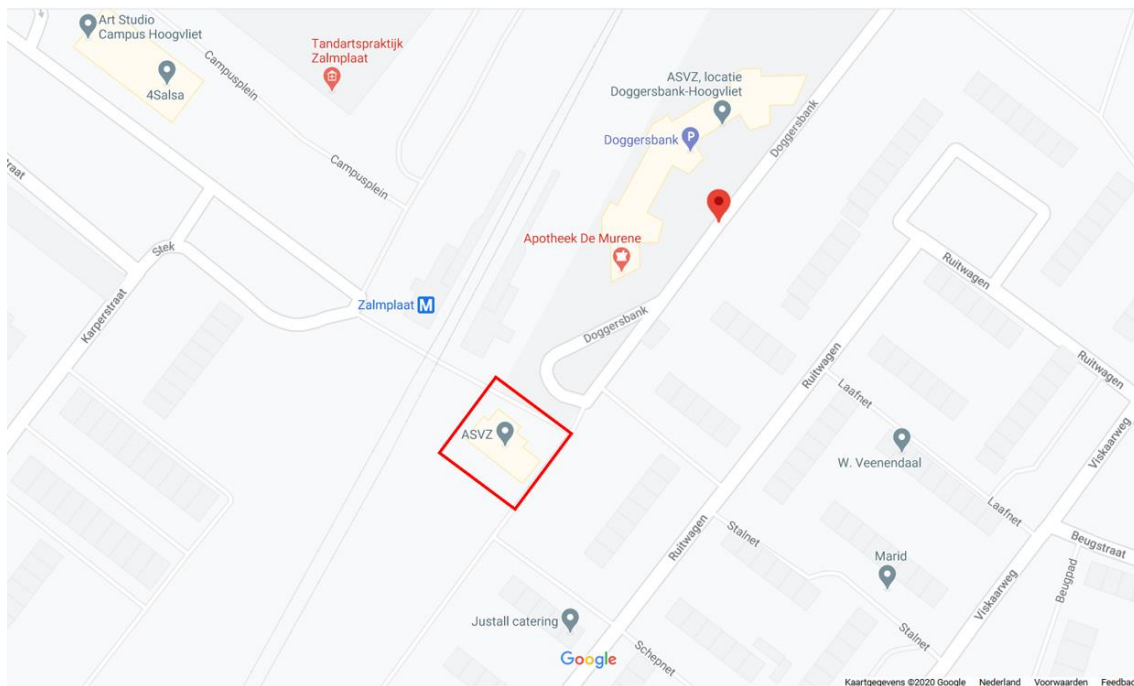
2.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de aanleiding en het doel van het onderzoek besproken en in hoofdstuk 3 wordt het onderzoeksgebied en de gebruikte methodiek behandeld. Vervolgens worden de resultaten in hoofdstuk 4 uiteengezet. In hoofdstuk 5 is de effectbepaling weergegeven waarbij de resultaten van het nader onderzoek worden gespiegeld aan de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming. Hoofdstuk 6 geeft de conclusie weer. Tot slot wordt een overzicht van de geraadpleegde literatuur gepresenteerd. In bijlage I worden suggesties gegeven voor natuurvriendelijk bouwen.

3. Opzet van het onderzoek

3.1 Onderzoeksgebied

Het plangebied (figuur 1) ligt binnen de bebouwde kom van Rotterdam Hoogvliet, in de provincie Zuid-Holland en wordt omringd door woonwijken en wegen. Het ligt naast een metrostation en tegen een spoortalud met bosschages.

Figuur 1: plangebied binnen de rode lijnen

In het plangebied staat één opstal met een plat dak. De buitenkant van het gebouw bestaat voornamelijk uit baksteen. Een klein gedeelte is met plaatstaal bedekt. Het gebouw heeft meerdere verdiepingen. Op elke verdieping zijn open stootvoegen aanwezig. Naast het plangebied, tegen de metrolijn aan, ligt een strook groen.

3.2 Onderzoeksmethodiek

Bij het uitvoeren van dit onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en de functionaliteit van het leefgebied is gewerkt volgens de richtlijnen die zijn opgesteld door de provincies (Kennisdocumenten, BIJ12) en het landelijk vastgestelde vleermuisprotocol (Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging en Netwerk Groene Bureaus, 2017).

Het vleermuisonderzoek heeft plaats gevonden met behulp van twee batdetectors type Elekon Batlogger M met opnameapparatuur waarmee het mogelijk is de ultrasone geluiden van vleermuizen hoorbaar te maken. In de avond en de vroege ochtend, wanneer vleermuizen het meest actief zijn, kunnen daarmee verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden binnen een plangebied of een landschap worden vastgesteld.

In de QuickScan is de meervleermuis uitgesloten. De veldbezoeken onderstreepte dit, tijdens alle onderzoeken is geen enkele meervleermuis waargenomen. De laatvlieger kon niet uitgesloten worden met de quikscan, daarom zijn in het voorjaar (onderzoek naar zomer- en

kraamverblijven) drie veldbezoeken uitgevoerd. In het najaar 2019 (onderzoek naar paarverblijven) zijn twee veldbezoeken gebracht aan het plangebied. Een overzicht van de veldbezoeken is weergegeven in tabel 1.

Volgens het vleermuisprotocol moeten er 20 dagen tussen het eerste veldbezoek voor paarverblijven en het tweede bezoek zitten. Het tweede bezoek had uitgevoerd moeten worden op 25 september, echter waren de weersvoorspelling vanaf 24 september en de dagen erna zo slecht dat besloten is het onderzoek eerder uit te voeren. Dit betekent dat er 18 dagen tussen de twee bezoeken heeft gezeten. Deze keuze was noodzakelijk om zo een goed beeld te krijgen van de aanwezigheid van paarverblijven van vleermuizen in het plangebied.

Tabel 1: Veldbezoeken, weersomstandigheden en bijzonderheden

Bezoek	Datum	Tijd	Zonsondergang/ opgang	Weersomstandigheden	Aantal onderzoekers
1	05-09-2019	21:45 tot 23:47	20:20	Droog, 16° wind Obft, helder	1
2	23-09-2019	23:07 tot 01:07	19:37	Droog, 18° wind Obft, helder	1
3	27-05-2020	21:47 tot 23:47	21:47	Droog, 13° wind 2bft, helder	2
4	28-05-2020	03:33 tot 05:33	05:33	Droog, 10° wind 2bft, helder	2
5	27-06-2020	22:00 tot 00:05	22:05	Droog, 18° wind 4bft, bewolkt	2

Het onderzoek is uitgevoerd door de ecologen R. Bouwmeester, J.J. Bouwmeester en R. Eijsinga.

De onderzoeksinspanning is bepaald aan de hand van de uitkomst van de eerder door IDDS uitgevoerde QuickScan (met kenmerk: R&O19082096/RSL/rap1). Hieruit is gebleken dat het gebouw geschikt is voor vleermuizen (figuur 2).

Figuur 2: Plangebied

Het vleermuisprotocol stelt dat in het donker 75% van het onderzoeksgebied te overzien moet zijn, anders moet een extra waarnemer of luisterkastje worden ingezet totdat hier wel aan voldaan is. Op basis hiervan is de onderzoeksinspanning bepaald. Hierbij zijn strategische locaties (figuur 3) en looproutes (figuur 4) bepaald om zodoende voldoende zicht over het onderzoeksgebied te krijgen.

Figuur 3: Strategisch gekozen locaties (voorjaar)

Figuur 4: Looproutes (najaar)

4. Resultaten

De zicht- en audio waarnemingen van de uitgevoerde bezoeken worden in dit hoofdstuk per bezoek uiteengezet. Na het laatste bezoek volgt de conclusie. De onderzochte vleermuissoorten en bijbehorende functies zijn weergegeven in tabel 2. Er zijn (vrijwel) geen kraamverblijven van de ruige dwergvleermuis bekend in Nederland, de vrouwtjes van deze soort trekken naar Oost-Europa voor de kraamperiode. Om deze reden hoeft dit niet onderzocht te worden.

Tabel 2: Overzicht van de onderzochte functies (groen) per vleermuissoort

Soort / functie	Zomer	Paar	Kraam	Winter	Vliegroute	Foeragegebied
Gewone dwergvleermuis						
Ruige dwergvleermuis						
Kleine dwergvleermuis						
Laatvlieger						

4.1 Bezoek 1: Paarverblijven

Op 5 september 2019 vond het eerste bezoek naar paarverblijven plaats. Er zijn twee verschillende soorten vleermuizen waargenomen: de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Van de gewone dwergvleermuis zijn sociale geluiden gehoord tijdens de baltsvlucht. De mate van vleermuisactiviteit in het plangebied bleef beperkt tot het foerageren en enkele baltsvluchten. Andere soorten zijn niet waargenomen. Tijdens dit bezoek zijn geen paarverblijven in het plangebied geconstateerd.

4.2 Bezoek 2: Paarverblijven

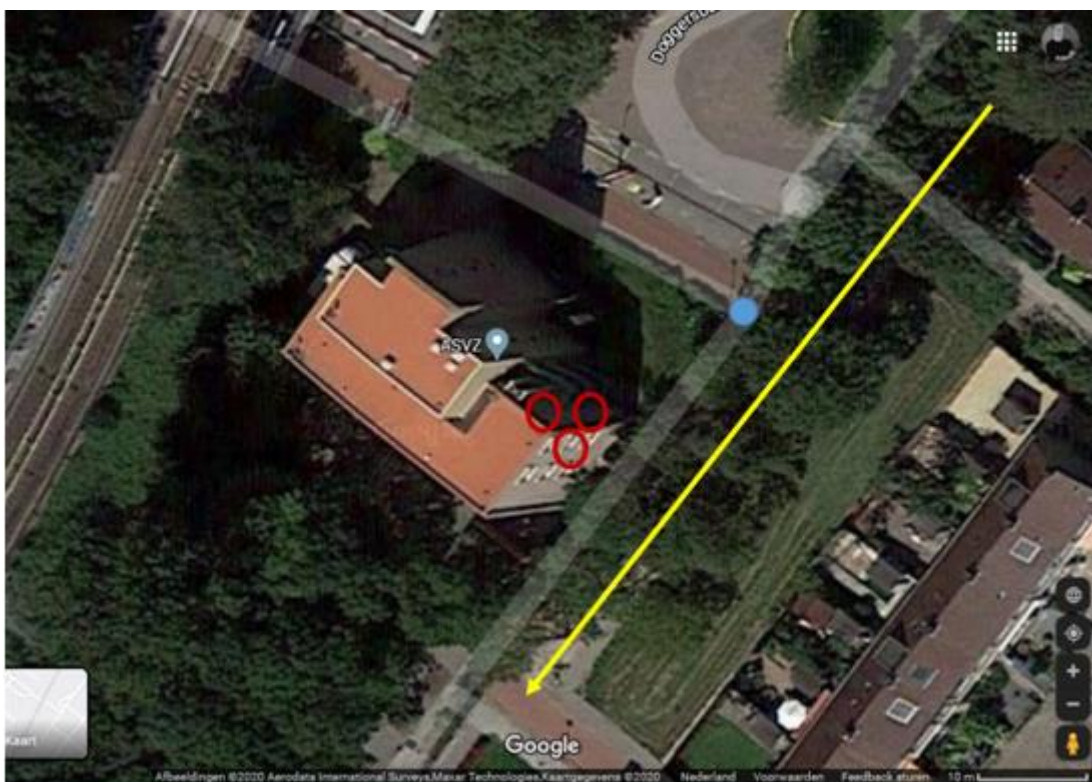
Op 23 september 2019 vond het tweede bezoek naar paarverblijven plaats. Er zijn twee verschillende soorten vleermuizen waargenomen: de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Evenals vorig onderzoek was ook nu weer beperkte activiteit van vleermuizen in het plangebied. Van de gewone dwergvleermuis zijn sociale geluiden gehoord tijdens de baltsvlucht. De mate van vleermuisactiviteit in het plangebied bleef wederom beperkt tot foerageren en enkele baltsvluchten. Andere soorten zijn niet waargenomen. Tijdens dit bezoek zijn eveneens geen paarverblijven in het plangebied geconstateerd.

4.3 Bezoek 3: Zomer- en kraamverblijven

Op 27 mei 2020 vond het eerste bezoek naar zomer –en kraamverblijven plaats. Tijdens dit bezoek is enkel de gewone dwergvleermuis waargenomen, andere soorten zijn niet vastgesteld. Op twee locaties is één uitvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen. Tijdens dit bezoek zijn twee zomerverblijven waargenomen (afbeelding 5).

4.4 Bezoek 4: Zomer- en kraamverblijven

Aansluitend op bezoek 3 vond in de ochtend van 28 mei 2020 het tweede bezoek naar zomer – en kraamverblijven plaats. Er zijn drie verschillende soorten vleermuizen waargenomen: de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de grootoorvleermuis. In het plangebied zijn twee locaties gevonden waar één invliegende gewone dwergvleermuis is geconstateerd. Tijdens dit bezoek zijn twee zomerverblijven vastgesteld waarvan er één ook al was gevonden tijdens bezoek 3. Tevens is er een vliegroute ontdekt langs het smalle fietspad (Doggersbank) ten oosten van het plangebied (figuur 5).

Figuur 5: Rode cirkels geven zomerverblijven van gewone dwergvleermuizen weer en de gele lijn een vliegroute, de blauw stip is de positie van de onderzoeker.

4.5 Bezoek 5: Zomer- en kraamverblijven

Op 27 juni 2020 vond het derde en laatste bezoek naar zomer –en kraamverblijven plaats. Er zijn tijdens dit bezoek drie soorten vleermuizen waargenomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Alle soorten zijn alleen overvliegend waargenomen. Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen en daarmee geen verblijven geconstateerd.

5. Effectbeoordeling

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek getoetst aan de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming (Wnb). Op die manier wordt bepaald of het noodzakelijk is een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen.

5.1 Verblijfplaatsen

In artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb is opgenomen dat het verboden is voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van o.a. vleermuizen te beschadigen of te vernielen. Tevens is het verboden dieren opzettelijk te verstoren. Binnen het plangebied zijn drie zomerverblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Hiermee is het niet uitgesloten dat als gevolg van de geplande werkzaamheden verblijfplaatsen fysiek worden aangetast en individuen opzettelijk worden verstoord. Het is noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen.

5.2 Foerageergebied

Foerageergebied wat essentieel is voor het voortbestaan van een verblijfplaats van vleermuizen mag niet zomaar worden verwijderd. Indien het foerageergebied essentieel is, is het verwijderen hiervan ontheffingsplichtig. Het verwijderen van het foerageergebied kan namelijk tot gevolg hebben dat de verblijfplaats niet langer als zodanig kan functioneren omdat het alternatieve foerageergebied verder weg ligt, waardoor de vleermuizen teveel energie verliezen omdat ze langer moeten vliegen. Ook kan het huidige foerageergebied een zodanig hoog insectenaanbod hebben dat een kolonie vleermuizen hiervan afhankelijk is. Het verwijderen van essentieel foerageergebied leidt in dat geval tot het beschadigen of vernielen van verblijfplaatsen, zoals opgenomen in artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming. Het plangebied wordt door gewone- en ruige dwergvleermuis gebruikt om te foerageren. Bij de geplande ontwikkeling worden geen bomen verwijderd, waardoor kan worden uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden een negatief effect hebben op (essentieel) foerageergebied van vleermuizen.

5.3 Vliegroute

Ook een vliegroute kan essentieel zijn voor het voortbestaan van een verblijfplaats. Doordat een kolonie gedwongen wordt om te vliegen, kan de kolonie besluiten de verblijfplaats te verlaten om een beter alternatief te vinden. Indirect wordt door het verwijderen of onderbreken van de vliegroute een verblijfplaats aangetast. Er zijn aanwijzingen gevonden gedurende de veldbezoeken dat er grenzend aan het plangebied een vliegroute van vleermuizen aanwezig is. Het vormt een lijnvormig element wat leidt naar een foerageergebied. Het is niet uitgesloten dat als gevolg van de geplande werkzaamheden individuen opzettelijk worden verstoord. De geplande werkzaamheden hebben dan een invloed op een vliegroute van vleermuizen. De ontwikkeling leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb.

6. Conclusie

In het plangebied zijn drie zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis geconstateerd. Grenzend aan het plangebied is een vliegroute van vleermuizen vastgesteld. Wanneer er tijdens de bouwactiviteiten verlichting wordt gebruikt kan niet uitgesloten worden dat de vliegroute voor vleermuizen verstoord wordt. Er is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren.

7. Literatuur en bronvermelding

Literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten Soorten - Natuurbescherming, versie 1.0, 1 juli 2017, BIJ12, Utrecht

Broekhuizen, S. e.a., 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren.

Diets, C., Kiefer, A, 2017. Veldgids Vleermuizen van Europa. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Internetbronnen

www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/soortinventarisatieprotocollen

www.telmee.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.bij12.nl

www.waarneming.nl

Bijlage I Aanbevelingen natuurvriendelijk bouwen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Wet natuurbescherming geven wij in relatie tot de voorgenomen ontwikkelingen de volgende aanbevelingen met als doel de ecologische structuren in de omgeving te versterken.

Vleermuizen

Nieuwbouw

Spouwmuren zijn uitermate geschikt voor vleermuizen. Geschikte permanente verblijfplaatsen kunnen worden gecreëerd door bij de nieuwbouw een spouwmuur te realiseren van ten minste 2 centimeter diep. Invliegopeningen in de vorm van open stootvoegen van 1,5 tot 2 cm breed geven dwergvleermuizen toegang tot de spouwmuur. Laatvliegers hebben wat meer ruimte nodig om in te vliegen, namelijk tussen de 1,8 en 2 centimeter. Bij het gebruik van isolatie aan de binnengevel is het noodzakelijk ervoor te zorgen dat er kunststof gaas wordt aangebracht met een maaswijdte van 3 tot 10 millimeter om vleermuizen de mogelijkheid te bieden te zich vast te klampen. De stootvoegen moeten zich op ten minste 3 meter hoogte bevinden en niet boven ramen of deuren geplaatst.

Als het niet gewenst is dat vleermuizen zich vrij door de spouwmuur bewegen, is het inmetdelen van vleermuisstenen een goed alternatief. De ruimte in een inmetdelsteen is beperkt. Het is dan ook raadzaam inmetdelstenen te koppelen zodat een grotere verblijfplaats ontstaat.

Renovatie

Als een bestaande spouwmuur wordt geïsoleerd blijft er vaak te weinig ruimte over om nog te kunnen functioneren als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. Het is dan nog wel mogelijk in metselstenen aan te brengen tussen het binnen- en buitenblad van de spouwmuur.

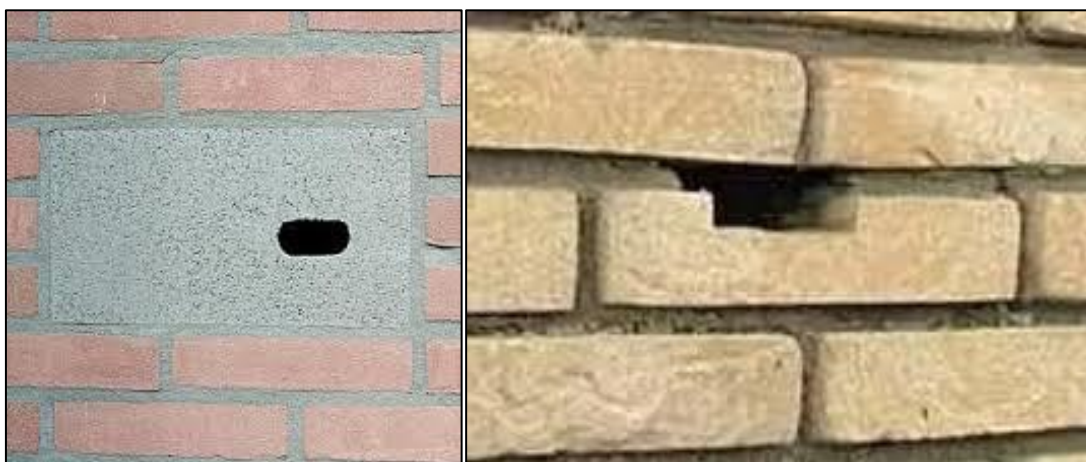

Boeiboorden of gevelbetimmering kan ook een verblijfplaats bieden aan vleermuizen. Door een opening van 2,5 centimeter vrij te houden tussen de gevel en de betimmering wordt een potentiële verblijfplaats gerealiseerd. Het is belangrijk dat de vleermuizen grip hebben, dus de wand moet ruw zijn.

Gierzwaluw

Voor gierzwaluwen kan onder andere gebruik gemaakt worden van inmetselfkasten in de gevel en nestpannen op het dak. De neststenen kunnen zowel zichtbaar als onzichtbaar in de gevel worden verwerkt.

Bij het aanbrengen van neststenen in de gevel is het van belang rekening te houden met de mate van opwarming van de neststenen. De neststenen moeten bij voorkeur in noordelijk of oostelijk gerichte gevels worden aangebracht of onder de schaduw van een overstek.

Ook in nestpannen op het dak kan de temperatuur snel oplopen. Deze moeten onder geen beding op zuidelijk of westelijk gerichte daken worden gelegd. De kans is groot dat de jongen dit niet overleven. Zeker als de daken zijn geïsoleerd, kan warmte niet meer ontsnappen en is oververhitting een reëel gevaar. Gaten in overstekken en dakgootomlijstingen bieden goede mogelijkheden voor gierzwaluwen om te nestelen. De temperatuur in dit soort betimmeringen is beter gereguleerd en het is goed aan te vliegen door de soort.

Huismus

Voor huismussen kan heel gemakkelijk nestruimte worden gerealiseerd door het (ver)plaatsen van vogelschroot tot onder de derde rij dakpannen. Op deze manier wordt voldaan aan het Bouwbesluit, maar blijft het dak beschikbaar voor de huismus. Bij huismussen moet rekening worden gehouden met de eisen die de soort stelt aan zijn omgeving. Om te kunnen functioneren als broedlocatie moet op zeer korte afstand voldoende dekking en voedsel aanwezig in de vorm van inheemse bomen en planten. Soorten als liguster, lijsterbes, sleedoorn, meidoorn en vlier zijn hier heel geschikt voor.

Insectenhôtels

Door insectenhôtels te plaatsen in een voedselrijke omgeving met veel inheemse bloemen kunnen insecten worden gelokt. Het is van belang om goed te letten op de grootte en diepte van het insectenhôtel en deze te plaatsen op een zonnige plek om deze succesvol te laten zijn. Een insectenhôtel kan de diversiteit lokaal vergroten en de insecten vormen een goede voedselbron voor vogels en vleermuizen.

Checklist groen bouwen

Verstedelijking draagt bij aan het verlies van biodiversiteit, maar de bouw biedt ook kansen. Voor sommige dieren zijn onze steden en dorpen zelfs het belangrijkste leefgebied. Daar kan iedereen een steentje aan bijdragen.

Met de Checklist Groen Bouwen kan iedere bouwonderneming, architect of projectontwikkelaar zijn projecten en ontwerpen natuurvriendelijker maken. Het beantwoorden van enkele simpele ja/nee vragen leidt tot eenvoudige soortbeschermingsmaatregelen.

Kijk voor meer informatie op:
www.checklistgroenbouwen.nl
www.bouwnatuurinclusief.nl